



'Je moet weten waar het belang van de burger ligt'

# Stedelijke waterprojecten zonder conflicten

Annelieke Dijkstra, Schuttelaar & Partners, Den Haag

Terwijl duurzaam waterbeheer in ons land steeds belangrijker wordt, ontwikkelen burgers zich tot mondige gesprekspartners. Een nieuwe riolering aanleggen in een woonwijk? Openbare ruimte gebruiken voor infiltratie van hemelwater? Een langlopende discussie tussen gemeente en inwoners is vaak het gevolg. Tenzij je zoals ingenieurs- en adviesbureau MWH een methode ontwikkelt waarbij je dat kunt voorkomen. 'Je moet weten waar het belang van de burger ligt.'

Bewoners zitten meestal niet te wachten op uitgebreide rioleringswerkzaamheden. Des te belangrijker is het om het belang ervan onder hun aandacht te brengen. (foto: Nationale Beeldbank, Coen de Rijk)



### Bewoners aan de bak

In de periode december 2005 tot juli 2009 heeft MWH samen met de Vereniging Het Klimaatverbond, ondersteund door 'Leven met Water' het project Bewoners aan de bak uitgevoerd. Doel van het project is gemeenten en waterschappen een werkmethode in handen te geven waarmee ze snel en effectief bewoners bij stedelijke waterprojecten kunnen betrekken. In zes gemeenten zijn projecten uitgevoerd:

- 1 **Lingewaard:** stimuleren van bewoners om verhard oppervlak af te koppelen om lozing van vervuild water via gemengde overstorten te voorkomen.
- 2 **Rotterdam:** ondersteunen van de gemeente bij het stimuleren van bewoners in het Boulevardgebied om een groen dak aan te leggen.
- 3 **Delft:** evaluatie van het betrekken van bewoners bij het afkoppelen van verhard oppervlak in de Meestersbuurt, het opstellen van een draaiboek voor toekomstige afkoppelprojecten en het ondersteunen van de gemeente en het Hoogheemraadschap van Delfland bij het betrekken van bewoners bij natuurvriendelijke oevers in verschillende buurten in de stad.
- 4 **Ridderkerk:** opstellen communicatiemix rond het gemeentelijk waterplan en het stimuleren van burgers om verhard oppervlak af te koppelen in de wijk Rijsoord.
- 5 **Apeldoorn:** betrekken van bewoners bij maatregelen om beter met de effecten van klimaatverandering om te gaan door het geven van een cursus in het aanleggen van klimaattuinten.
- 6 **Haarlemmermeer:** advies over het opzetten van een waterinformatiepunt en stimuleren van bewoners om aan te sluiten op de gemeentelijke drainage om grondwaterlast te voorkomen.

Enthousiast tekent Jan Spit, senior adviseur watermanagement van MWH, op het bord achter hem. 'Kijk, op deze dijk wonen zo'n honderd mensen. Hun afvalwater zorgt voor wateroverlast bij de dorpsgenoten onder aan de dijk waar de capaciteit van de riolering klein is. Doordat de regenpijp rechtstreeks uitkomt op het riool voert het riool zowel het regenwater als het afvalwater af. Bij een stevige regenbui kan het riool dat vaak niet aan, waardoor hun burens onder de dijk 'natte voeten' krijgen. Maar... de dijkbewoners hebben zelf op het eerste oog nergens last van. De uitdaging is hoe je de mensen op de dijk toch zo ver krijgt dat ze hun net aangelegde tuin om laten spitten om het hemelwater apart af te voeren?' Spit heeft het over één van de pilotprojecten van

'Bewoners aan de Bak', een burgerparticipatiemethode van MWH en de Vereniging het Klimaatverbond. De dijk staat in Ridderkerk. Spit: 'Wat bleek? Een deel van het vervuilde water uit het riool kwam bij die hevige regenbuien ook aan de andere kant van de dijk terecht, in de Waal. En daar wil iedereen in de zomer zwemmen.' MWH speelde in op die behoefte door in samenwerking met de gemeente de inwoners op de dijk te wijzen op de langetermijneffecten van het huidige rioleringsstelsel. Namelijk: hun zwemwater aan de Waal zou hierdoor vervuilen. Marjake Goemans, bij MWH gespecialiseerd in duurzaamheidsbeleid en communicatie met burgers: 'Het is dus goed om te weten dat de bewoners op de dijk ook een belang hebben bij de ingrijpende werkzaamheden om en rond hun woningen.'

### Kennis met Water

MWH en het Klimaatverbond hebben dankzij subsidie uit het overheidsproject 'Leven met Water' in zes gemeenten dergelijke analyses uitgevoerd en de gemeenten advies gegeven over de te nemen stappen bij stedelijke waterprojecten (zie kader). Volgens Spit is het noodzakelijk om in deze tijd een constructieve dialoog aan te gaan met burgers. 'Het is nog niet vanzelfsprekend dat de gemeente vroeg in het planproces de dialoog zoekt met de burger. Dit project laat zien dat het goed werkt als vanaf de allereerste plannen goed wordt onderzocht wat de belangen zijn en wat er nodig is om de bewoners mee te krijgen.' Hierbij hoort ook het gebruik van de juiste communicatiemiddelen. Spit en Goemans hebben gemerkt dat voorafgaand aan de projecten niet altijd een



(foto: TTU)

duidelijke communicatiestrategie aanwezig was voor het juiste effect. Een gemeente grijpt dan snel naar de standaard communicatiemiddelen als het sturen van een gemeentelijke brief en het organiseren van een bewonersavond. Goemans: 'Als je vooraf onderzoek doet, kun je je veel beter verdiepen in de bewoners en gericht communiceren. Het resultaat is dat je eerder in een constructief gesprek komt met de bewoners.' Een ander punt was het vertrouwen in de gemeente. De kloof tussen burger en de gemeente is vaak groot, dit maakt een dialoog lastig. Het kan dan gunstig zijn om de communicatie met de burgers te laten uitvoeren door een derde partij. Spit: 'Wij merken dat de voordeur dan net wat verder open gaat. Ook onze onafhankelijke positie heeft een gunstig effect, de burgers vertellen eerder wat hen motiveert en wat zij belangrijk vinden.'

## Wateroverlast

'Bewoners aan de bak' richt zich op watermanagement, onder andere op het uitvoeren van het afkoppelbeleid ten aanzien van hemelwater op de riolering. Een actueel thema, omdat we in de toekomst steeds meer wateroverlast zullen krijgen door de toenemende bestrating en populatie. We kunnen in Nederland eenvoudigweg het regenwater niet meer goed verwerken. Hierdoor ontstaan grote problemen met de riolering. Deze raakt overbelast. In 2100 moet maar liefst vier keer meer water geborgen worden dan nu. Als

we de voorspelde droge perioden willen compenseren, zelfs zestien keer meer.

'Hier zijn wel oplossingen voor', zegt Spit. 'Je kunt bijvoorbeeld de capaciteit van riolen vergroten door schoon en vuil water van elkaar los te koppelen. Maar dit is geen eenvoudige klus. Je komt dan op privéterrein van mensen met alle weerstand van dien. Bij MWH hebben we veel ervaring opgedaan op dit gebied, dat we beseften dat we het over een andere boeg moesten gooien. Bewoners moeten betrokken worden.'

## Klimaattuinen

Een andere mogelijkheid om minder overlast te krijgen van hemelwater is zorgen dat het water kan weglopen in de aarde. Veel mensen weten niet dat het volledig bestraten van hun tuin negatieve gevolgen kan hebben. Daarom ontwikkelde MWH een cursus 'klimaattuinen' voor bewoners van nieuwbouwwijken. In Apeldoorn kreeg een groep toekomstige wijkgenoten al tips om een milieuvriendelijke tuin aan te leggen.

Goemans: 'Je betreft bewoners op die manier bij maatregelen om beter met de effecten van klimaatverandering om te gaan. De belangrijkste les is dat zo'n concreet onderwerp het enthousiasmeren vergemakkelijkt. Je maakt het concreet, waardoor er meer bereidheid is om mee te werken.' In Rotterdam ondersteunt MWH de gemeente ook met een project rond de afvoer van regenwater. In het Boulevardgebied zijn bewoners gestimuleerd

om groene daken aan te leggen op hun woning. Er is een voorlichtingsmiddag georganiseerd, een brochure geschreven en een enquête gehouden onder de geïnteresseerden. 'Er was veel enthousiasme onder de bewoners. Helaas is dat enthousiasme afgenomen doordat de besluitvorming rondom de realisatie meer tijd in beslag nam dan voorzien. Het is dus belangrijk dat ambtenaren en hun bestuurders snel stappen zetten in zo'n proces. We kunnen de gemeenten hier in een vroeg stadium op wijzen.'

Op dit moment is de cursus klimaattuinen in Apeldoorn de laatste pilot van het project 'Bewoners aan de bak!'. Bij alle pilots van Bewoners aan de Bak is het nu afwachten hoe het vervolg eruit gaat zien. MWH wil graag verder om ook in andere gemeenten met de methode van burgerparticipatie te gaan werken. Spit: 'We hebben aan diverse gemeenteambtenaren onze ervaringen van bewonersparticipatie toegelicht en we krijgen enthousiaste reacties. Gelukkig zien steeds meer mensen in dat je voor het bouwen eerst moet praten.' <<

### Websites

[www.levenmetwater.nl](http://www.levenmetwater.nl)  
[www.mwhglobal.com](http://www.mwhglobal.com)  
[www.schuttelaar.nl](http://www.schuttelaar.nl)  
[www.syncera.nl](http://www.syncera.nl)